

Projektdirektiv

Nyetablering av en kombinerad biblioteks- och kulturskolenod i Liljeholmens centrum, Hägersten-Älvsjö stadsdel

Elisabeth Aquilonius, Biträdande stadsbibliotekarie, Stockholms
stadsbibliotek

Johan Westerlund, Utvecklingschef, Kulturskolan Stockholm

[Nivå 1]

[Nivå 2]

[Besöksadress]

[Postadress]

[Postnr] [Ort]

Telefon [Telefon]

Växel [Växel]

Fax [Fax]

e-postadress

[hemsida]

Innehåll

Projektbakgrund	3
Behovsanalys	4
Ärendets beredning	6
Beskrivning av projektet	7
Mål & syfte.....	9
Utredningsorganisation	10
Tidplan fram till inriktningsbeslut	10
Ekonomi	11
Projektrisker och möjligheter	11
Kommunikation.....	12
Rapportering.....	12

Projektbakgrund

I stadens budget för 2022 gavs Kulturnämnden uppdraget att utreda möjligheten till etablering av ett nodbibliotek i Liljeholmen. Detta presenterades som ett PM (Dnr 1.1/2540/2022) i kulturnämnden 6/12 2022. Kulturförvaltningen bedömer i fastslaget PM att det i Liljeholmen finns stora möjligheter för bibliotek och kulturskola att samnyttja lokaler och i samverkan med varandra samt andra aktörer skapa ett kulturhus i Liljeholmen. Detta för att möta efterfrågan och krav på offentlig kultur- och medborgarservice i söderort.

En etablering ligger i linje med nuvarande biblioteksplans ambition att erbjuda ett nodbibliotek i varje stadsdelsområde där biblioteksrum och verksamhet formas efter behoven i ett större närområde. En biblioteksetablering i Liljeholmens centrum uppfyller väl Stockholms stadsbiblioteks huvudkriterier för en nyetablering av bibliotek: God tillgänglighet i form av direkt närhet till knutpunkt och större centumbildning, samt möjlighet till samverkan och/eller samlokalisering med andra aktörer.

Kulturskoleplanen antogs i kulturnämnden 20 maj 2025. I planen fastställs Kulturskolan Stockholms roll och uppdrag samt dess löfte till stadens barn och unga.

Kulturskolan ska vara en kreativ fristad, en plats för kultur, lust, glädje och nyfikenhet för alla Stockholms barn och unga. En plats där barn och unga kan utforska sina förmågor tillsammans med andra, utvecklas som skapande individer och stärka sin tro på sig själva. Kulturskolan Stockholm ska bidra till en meningsfull fritid under hela kalenderåret. Stockholms barn och unga ska kunna ta del av kulturskolan på olika sätt, så länge de vill under hela sin uppväxt. Deltagandet ska vara meningsfullt här och nu och samtidigt bidra till att berika deras liv inför framtiden.

I kulturskoleplanen lovas bland annat att barn och unga får tillfälle att uppleva såväl olika sociala sammanhang som olika platser runt om i staden.

Kulturskoleplanen slår fast att utmaningen för kulturskolans utveckling av verksamheten är att göra utbudet tillgängligt och relevant för alla barn och unga i Stockholm, på lika villkor. Att skapa förutsättningar för fler att delta, och för ett jämlikt och jämställt deltagande. En etablering av lokal i Liljeholmen är en viktig del i att svara upp mot den utmaningen.

Kulturförvaltningen bedömer att det finns goda förutsättningar till samlokalisering och möjligheter att inkludera även andra verksamheter samlade i ett kulturhus så som kulturskola samt aktörer från civilsamhället. Detta för ett effektivt nyttjande av lokaler och resurser samt för att ge maximal nytta och service till stadens invånare.

Behovsanalys

Ett av Kulturskolan Stockholms fem utvecklingsområden i kulturskoleplanen för perioden 2026–2030 är arbetet att tillsammans med andra stärka barn och ungas möjligheter till ett liv med kultur. För att använda resurserna på bästa sätt för Stockholms barn och unga ska Kulturskolans former för samverkan och samarbete med andra vara ännu mer målinriktade och ske med siktet inställt på att stärka barn och ungas möjligheter till ett liv med kultur. För att ge fler barn och unga möjlighet att ta del av verksamheten ska Kulturskolan utöka samverkan med skolan, stadsdelarnas fritidsverksamheter och biblioteken. Samverkan med Stadsbiblioteket gällande lokaler i Liljeholmen går helt i linje med kulturskolans roll, löften och utvecklingsområden.

En testbädd för biblioteks- och kulturverksamhet etablerades i Liljeholmen 2024 och det nya Bibliotekslabbet arbetar med att identifiera prototyper för bibliotekstjänster i nära medborgardialog. Projektet löper till och med 2027. Utifrån kulturskolans behov av moderna och flexibla kulturskolelokaler där alla kulturskolans ämnesinriktningar kan erbjudas ser kulturskolan gärna möjlighet till etablering i Liljeholmen. Placeringen i Liljeholmen skulle väsentligt öka tillgängligheten med allmänna kommunikationer för Stockholms barn och unga. Medborgarundersökningen 2025 visar att en mindre andel ungdomar i Hägersten-Älvsjö upplever att de kan ta del av (59 %) och utöva kultur (59 %) i sin stadsdel, jämfört med snittet för hela staden (67 % respektive 64 %).

Ett annat utvecklingsområde är att kulturskolan ska göras tillgänglig för alla som vill delta. Åtaganden för att uppnå detta är *att arbeta för att säkerställa tillgång till ändamålsenliga lokaler och tillgång till den utrustning som olika kurser och aktiviteter behöver. Kulturskolan behöver erbjuda olika verksamheter, på olika tider och i olika format för att tillgodose så många behov som möjligt.* För att öka kännedomen om verksamheten ska Kulturskolan satsa på att vara synlig på platser där barn och unga befinner sig. En etablering i Liljeholmen svarar upp mot dessa åtaganden.

Nuvarande verksamhet

Stockholms stadsbibliotek

Det finns idag inget bibliotek i Liljeholmen. De närmaste biblioteken ligger i Gröndal (260 kvm publik yta), Aspudden (280 kvm publik yta) samt Hornstull (460 kvm publik yta). Stockholms stadsbibliotek konstaterar att dessa lokaler är för små för att kunna möta behoven hos en växande befolkning. Det är heller inte möjligt att bygga ut de befintliga lokalerna.

Stockholms stadsbibliotek har sedan länge som ambition att etablera en biblioteksverksamhet i Liljeholmens centrum. Redan i 1973 års strukturutredning, "Bibliotek i storstad", angavs en biblioteksetablering i Liljeholmen som särskilt angelägen. I samtliga av Stadsbibliotekets, av nämnden tagna, strukturplaner (2008, 2012

samt 2016) anges Liljeholmen som prioriterat för etablering av ett nytt större bibliotek, inte minst på grund av det strategiska läget.

I stadens översiktsplan nämns behovet av ett bibliotek i Liljeholmen, liksom i Stadsbyggnadskontorets Start-PM för Liljeholmens centrum, Dnr 2018-14587. I denna anges att

”...i planförslaget föreslås ett bibliotek som navet i en kulturell mötesplats. Biblioteket ska placeras särskilt tillgängligt så att det fungerar trygghetsskapande och så att det placerar kulturen i centrum.”

I samband med strukturplan för Stockholms stadsbibliotek 2017–2020 togs det fram ett förslag på lokaliseringsmodell för beslutsunderlag för biblioteksplanering – en fallstudie för södra Stockholm. I denna studie pekas Liljeholmen ut som en strategisk punkt för att placera ett bibliotek. Modellen baseras på statistik gällande antal personer som rör sig i ett specifikt område samt befolkningsstatistik.

Kulturförvaltningen har fortsatt ambitionen att etablera ett nodbibliotek vid Liljeholmens centrum. Nodbiblioteket ska ha ett större upptagningsområde och avlasta och komplettera de närliggande lokala biblioteken. Uppskattningsvis kommer endast biblioteksverksamheten att locka ca 500 000 besökare årligen.

Kulturskolan Stockholm

I kulturskolans lokalstrategi identifieras Skärholmen tillsammans med Hägersten-Älvsjö som två stadsdelsområden där barnantalet trots generell nedgång fortsatt förväntas öka på grund av nybyggnation. Hägersten-Älvsjö innefattar idag 15% av Kulturskolans målgrupp 6–22 år och är därmed det stadsdelsområde som har den högsta andelen barn och unga ur kulturskolans målgrupp. Övriga stadsdelsområden har ca 10–11% av Kulturskolans målgrupp eller lägre 5–8%. Skärholmen har endast 7% av målgruppen, men sammanslaget så har enheten Hägersten-Älvsjö och Skärholmen nästan 25% av Kulturskolans målgrupp, med tillgång till endast en egen lokal som huserar samtliga fyra ämnesinriktningar samt två lokaler som huserar delar av kulturskolans utbud. Lokalen i Bredäng är 1048 kvm med 1136 deltagare per termin. Gröndal är 935 kvm och 578 deltagare per termin. Där finns lokaler för dans, teater och två musikrum. Hägerstensåsen är 442 kvm och har 179 deltagare per termin. Där finns endast teatersal. Detta kan jämföras med de tre stadsdelsområden som utgör norr-västerort med ca 30% av målgruppen och tre fullständiga kulturskolelokaler. Eller Söderort med 27% av målgruppen som också har tre fullständiga kulturskolelokaler samt ytterligare fyra ytterligare lokaler.

Det är angeläget att Kulturskolan Stockholms lokaler ligger rätt geografiskt och utvecklas i takt med stadens utveckling, men också att kulturskoleverksamhet sker på de platser där den är tillgänglig för många. Kulturskolan Stockholms årliga statistik från SWECO kring unika individer som deltar i kulturskolans verksamhet visar att deltagare från hela Stockholm reser till de lokaler som ligger i närhet

av goda allmänna kommunikationer. Särskilt till stadens knutpunkter. Kulturskoleverksamhet med goda allmänna kommunikationer innebär en större tillgänglighet för alla Stockholms barn och unga.

Utbyggnaden av kommunikationerna till Liljeholmen gör att Kulturskolan Stockholm ser Liljeholmen som ett intressant och relevant område för nyetablering av verksamhet. Hägersten-Älvsjö är även det stadsdelsområde i Stockholm som förväntas öka sin befolkning i åldrarna 6–15 år mest fram till 2028.

I Kulturskolan Stockholms lokalplan föreslår kulturskolan därför en kulturskolenod i Liljeholmen. Detta innebär att kulturskolan erbjuder alla fyra inriktningarna teater, konst och form, musik, och dans. Idag finns åtta sådana noder i staden. En kulturskolenod bör vara lättillgänglig samt ha ett stort upptagningsområde med ca 2000 deltagare i veckan.

Stockholms stadsbibliotek bedriver sedan årsskiftet 2023/2024 projektet Bibliotekslabbet i Liljeholmen för att undersöka lokalbefolkningens behov och önskemål kopplat till ett modernt kulturhus i stadsdelen. Från september 2025 kommer även medarbetare från Kulturskolan Stockholm ingå i Bibliotekslabbet. Arbetet sker i målgruppsanpassade månatliga sprintar där labbet samverkar i nära samarbete med andra aktörer i området. Under året har exempelvis stadsdelsförvaltning, SeniorHälsan, grundskolor, förskolor, rehabiliteringsinstanser, lokala kulturutövare och boenden i alla åldrar samverkat med Bibliotekslabbet för att bidra med önskemål och formulera sig kring vad de önskar av en etablering i området. Det övergripande syftet är att skapa bra beslutsunderlag med god förankring i den lokala kontexten och där en god dialog med stockholmarna utgör kärnan.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av Stockholms stadsbibliotek, Kulturskolan, administrativa staben och kulturstrategiska staben. Förvaltningen har träffat fastighetsägaren Citycon vid flera tillfällen under året. Tidigare har förvaltningen även haft dialog med utbildningsförvaltningen och Hägersten-Älvsjö stadsdelsförvaltning. Förvaltningen kommer att fortsätta och fördjupa dialogen inför kommande utredning.

I tidigare PM uttrycktes det att stadsdelsförvaltningen Hägersten-Älvsjö ser det som angeläget att hitta fler lösningar som kan möta ungdomarnas behov av platser, lokaler och aktiviteter i Liljeholmen. Stadsdelsförvaltningen uttrycker särskilt en önskan om ett nära samarbete med kulturförvaltningen kring kulturverksamhet och aktiviteter för unga. Utbildningsförvaltningen uttryckte då ett behov av samverkan kring lokaler i Liljeholmen som vid behov kan användas för skolans verksamhet.

Beskrivning av projektet

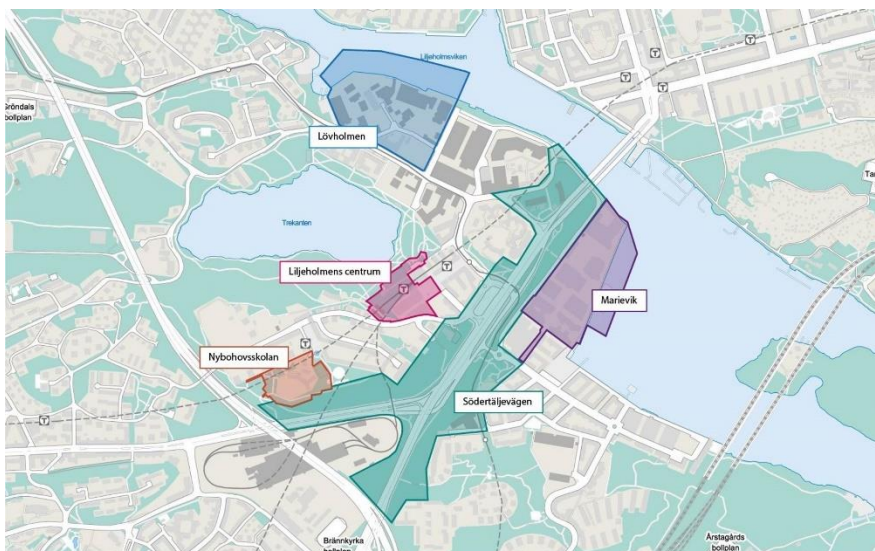
Projektet omfattar en nyetablering av en biblioteks- och kulturskolenod Liljeholmen.

Verksamhetsutveckling och lokaletablering

- Utveckla ett sammanhållet kulturhus om 2500–3000 kvm med integrerad verksamhet mellan bibliotek, kulturskola och andra potentiella partners i samverkan
- En nod för kultur, kreativitet och samhällsviktig verksamhet
- Skapa attraktiva och tillgängliga miljöer för alla åldrar
- Möta kulturlivets behov av spelplatser liksom civilsamhällets behov av mötesplatser.
- Utveckla programverksamhet som möter lokala behov men också de som finns i ett större närområde
- Samnyttja lokaler så att olika verksamheter kan nyttja lokalerna under olika tider på dygnet. Detta leder till så väl ekonomiska vinster som bättre service för medborgarna.
- Utvecklad samverkan mellan olika verksamheter där ett nytt utbud skapas för medborgare utifrån de olika verksamheternas olika styrkor.
- Bidra till en mer aktiv och tryggare stadsdel, också på kvällstid.

Geografiskt område

Projektet är geografiskt placerat i Liljeholmen centrum i Liljeholmen.

Områdesbeskrivning

Sett till antal invånare, cirka 125 000, närmar sig Hägersten-Älvsjö samma storlek som Södermalm. Samtidigt är tillväxten stor i både Älvsjö och Hägersten-Liljeholmen vilket gör att det finns potential för stadsdelsområdet att bli störst. Hägersten-Älvsjö är det

stadsdelsområde i Stockholm som förväntas öka sin befolkning i åldrarna 6–15 år mest fram till 2028. Den samlande stadsutveckling som planeras i Liljeholmen innebär att antal boende och arbetande kommer öka med 10 000–15 000 personer.

Stadsdelen Liljeholmen har totalt 16 371 invånare som utgör 14 % av Hägersten-Älvsjö och 2 % av stadens befolkning. I många delar är stadsdelen Liljeholmen en representativ spegling av Stockholm som helhet. I några avseende sticker dock stadsdelen ut:

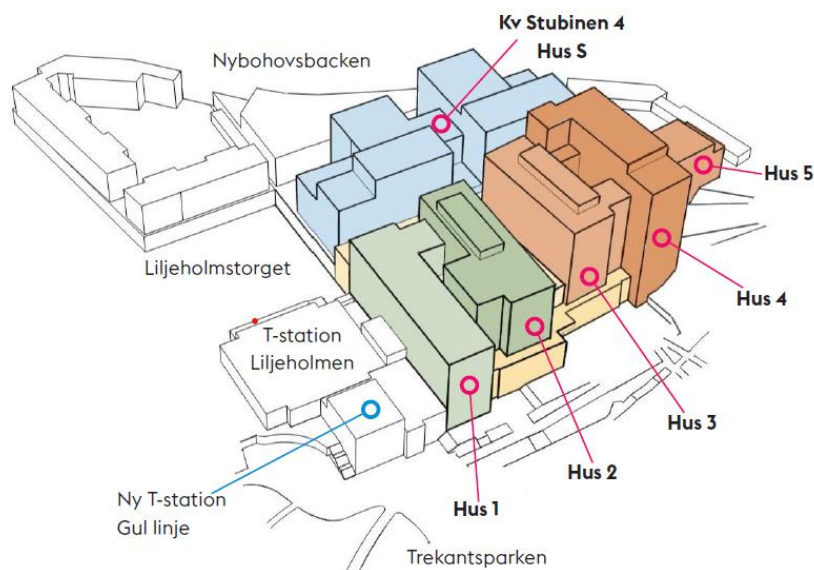
- Befolkningen ökar betydligt mer än staden som helhet. Enligt prognos beräknas befolkningen öka med 26 % mellan 2020–2030, jämfört med en ökning på 9 % i staden som helhet.
- Högre andel små barn 0–5 år
- 16–19 år och 80+ ökar mer än staden som helhet

I Stockholm stads översiktsplan pekas Liljeholmen ut som ett område med stora möjligheter till stadsutveckling. Det goda läget med närhet till tunnelbana och tvärbana i närheten av innerstaden kommer att stärkas ytterligare genom att en ny tunnelbanelinje byggs mellan Fridhemsplan och Älvsjö. Det stärker Liljeholmen som arbetsplatskluster där fler kontorsetableringar eftersträvas och prioriteras. Fler i söderort får närmare till arbetet och det lokala näringslivet får bättre förutsättningar.

Stadsutvecklingen i Liljeholmen innebär minst 4000 nya bostäder, tusentals nya arbetsplatser, handel, förskolor och utveckling av stråk, torg och parker. Stadens intention är att Liljeholmen ska bli en väl integrerad del av centrala Stockholm, inte minst genom utvecklingen av Södertäljevägen. Ambitionen är att skapa en attraktiv miljö med en blandning av arbetsplatser, bostäder och service. Nya mötesplatser i form av trygga parker, torg och stråk ska locka både boende och besökare.

Ett flertal olika stadsutvecklingsprojekt pågår i området och utgör sammantaget stadsutvecklingsområdet *Norra Liljeholmen*.

Exploatören Citycon avser att utveckla sammanlagt cirka 67 000 m² kontor, handel, centrum, vård, förskola och hotell inom ramen för Liljeholmen 1:1 vid kv Stubinen (Liljeholmens centrum). Inom ramen för liggande detaljplaneförslag (Dnr FSK 2024/682) har kulturförvaltningen fört formella samtal med fastighetsägaren och byggaktören Citycon om en möjlig etablering av en kulturnod. En placering i centrala Liljeholmen med goda förbindelser med kollektivtrafik och med förbindelse och synlighet i ett par riktningar bedöms som en attraktiv plats och välplacerad sett till rörelsemönster i området, gör att förvaltningen ser positiv på en sådan placering. Så väl Stadsbibliotek Stockholm och Kulturskolan Stockholm har positiva erfarenheter av etablering i centrumbildningar som del i en centrumutveckling. Exempelvis i Hässelby-Vällingby, Bromma, Bredäng och Kista.

Schematisk översiktsbild kvarteren.

Illustration: Wester+Elser arkitekter.

Styrande förutsättningar

- Stockholms stads budget och verksamhetsplan
- Vision 2040 – Möjligheternas Stockholm
- Kulturstrategiskt program för Stockholms stad
- Biblioteksplan för Stockholms stad
- Kulturskoleplan för Stockholms stad
- Lokalstrategi för Kulturskolan Stockholm
- Kulturnämndens lokalförsörjningsplan
- Stockholms stads program för barns rätt till kultur
- Tillgänglighetskrav och myndighetskrav

Mål & syfte

Projektets övergripande mål är att utveckla ett sammanhållet kulturhus om 2500–3000 kvm med integrerad verksamhet mellan bibliotek, kulturskola och andra potentiella partners i samverkan i Liljeholmen. Detta innebär att en biblioteks- och kulturskolenod etableras i Hägersten-Älvsjö stadsdel, vilket saknas idag.

Projektets bidrar till Stockholms stads Vision 2040 och målområdet *Hållbart växande och dynamisk* där det slås fast att biblioteken är viktiga mötesplatser för kultur- och samhällsfrågor som främjar barns och ungas läslust och lust att lära. I Stockholm är det alltid nära till ett tryggt, tillgängligt och inbjudande bibliotek med generösa öppettider och där kulturskolan är tillgänglig och jämlik.

Projektdirektiv

Nyetablering av en kombinerad biblioteks- och kulturskolenod i Liljeholmens centrum, Hägersten-Älvsjö stadsdel

Genom etableringen av ett kulturhus i Liljeholmen nås barn och unga i hela staden med en bred blandning av litteratur, musik, dans, teater och konst i enlighet med Vision 2040.

Projektet bidrar även till visionens målområde *Mångsidig storstad för alla* genom att kultur är en viktig del av demokratin och bidrar till sammanhållning, tillit och inkludering. Kulturförvaltningen arbetar aktivt med att inkludera underrepresenterade grupper och genom etableringen i Liljeholmen stärks möjligheterna att nå fler.

Verksamhetsmål

- Möta behoven hos en växande befolkning i stadsdelsområdet Hägersten-Älvsjö
- Erbjuder ett brett och tillgängligt kulturutbud för alla åldrar
- Stärka den lokala kulturverksamheten och civilsamhället genom att erbjuda platser att verka och mötas på
- Bidra till ökad trygghet och ett levande centrum
- Samverka mellan verksamheter för att möta gemensamma utmaningar och behov

Effektmål

- Ökat antal besökare och deltagare
- Bredare målgrupper nås
- Ökad och utvecklad samverkan mellan verksamheter
- Förbättrad upplevd trygghet i området
- Fördjupad, breddad och utvecklat utbud

Utredningsorganisation

- Kulturförvaltningen är projektägare och beställare. Utredningsarbetet utförs av Stockholms stadsbibliotek.
- Projektet drivs av kulturförvaltningen i nära samarbete med stadsdelen och fastighetsägaren och byggaktören Citycon.
- Projektet kommer att utgöras enligt kulturförvaltningens interna projektprocess.
- Stockholms stadsbibliotek och Kulturskolan Stockholm. deltar aktivt i processen för att precisera krav och behov för deras verksamheter.
- Projektet kommer att knyta referensgrupper till sig och ta in arbetet som gjorts inom ramen för Bibliotekslabbet i Liljeholmen

Tidplan fram till inriktningsbeslut

- Q4 2025: Fördjupad behovsanalys och lokalutredning
- Q1 2026: Programarbete och konceptutveckling
- Q3 2026: Inriktningsbeslut i nämnd
- Q1 2027: Genomförande beslut i nämnd

Ekonomi

Investeringsbehov

Projektets investeringsvolym är svår att bedöma i detta tidiga skede och kommer påverkas av dialogen med fastighetsägaren och byggaktören. Kalkylen för det specifika projektet beräknas initialt till inriktningsbeslutet och slutgiltigt inför genomförandebeslutet.

Utredningsutgiften bedöms rymmas inom den långsiktiga investeringsplanen för kulturnämnden för år 2025–2027. Projektering av lokalerna sker stegvis. Citycon står för arkitekt och utredningar kopplat till placering, samt detaljprojektering efter lokalprogram. Kulturförvaltningen står för kravställning.

Driftsekonomi

Projektet kommer att medföra en hyreskostnad för kulturnämnden. Hyressättningen utgår ifrån marknadshyra med Citycon som hyresvärd och kulturförvaltningen som hyresgäst.

I utredningsskedet ska även eventuell utökning av personal efter etableringen tas in beräkningen av ökade driftskostnader.

Projektrisker och möjligheter

Möjligheter

- Att skapa ett kulturhus som attraherar stockholmare från hela staden
- Att tillgängliggöra kultur i alla dess former för underrepresenterade grupper
- Genom etablerandet av ett kulturhus i stadsdelen ökar Stockholms stad kulturens närvaro i stockholmarnas vardag
- Kulturhuset ger civilsamhället lokaler att nyttja och stärker den lokala förankringen
- Genom samlokalisering och samverkan stärks potentialen för synergier, samarbeten och resurseffektivt lokalutnyttjande
- Ett kulturhus i Liljeholmen stärker barn och ungas möjligheter till utveckling, kreativitet och lärande med kulturen som bas
- Ett kulturhus med generösa öppettider bidrar till en tryggare stadsdel
- Successiv beslutsfattning (utredning-, inriktning- och genomförandebeslut) borgar för en realistisk kostnadskalkyl

Risker

- Annan fastighetsägare än Stockholms stad som äger fastigheten

- Förseningar i projektet på grund av detaljplanearbete, nybyggnation i delar och etablering av ny tunnelbana i området
- Flera intressenter och aktörer inblandade vilket ställer krav på stabil projektorganisation och tydlig kommunikation

Kommunikation

En särskild kommunikationsplan behöver tas fram under utredningsskedet. Fokus bör ligga på beslutsprocessen, dialog med lokalområdet och på att förankra och skapa förståelse för målsättningen med en nyetablering.

Externa intressenter

- Boende i Hägersten-Älvsjö stadsdel
- Lokala föreningar och kulturaktörer
- Potentiella besökare och användare av kulturhuset
- Barn och unga inskrivna i Kulturskolan Stockholm

Interna intressenter

- Medarbetare inom Kulturskolan Stockholm och Stockholms stadsbibliotek
- Berörda förvaltningar
- Politiska nämnder

Rapportering

Detta projektdirektiv utgör underlag för utredningsbeslut. Projektet kommer att:

- Följa stadens projektmodell
- Rapporteras enligt fastställd tidplan
- Dokumenteras i stadens system

Förvaltningen avser att återkomma med underlag för inriktningsbeslut under Q3 2026 i kulturnämnden och berörda nämnder som informationsärendet.